

ности, однако современные виды рекламы фитнес-услуг недостаточно используются фитнес-клубами. Предлагаются пути активизации рекламы фитнес-услуг. **Перспективы дальнейших исследований.** Будет проведен анализ имеющихся видов рекламы в фитнес-клубах м. Луцка.

Ключевые слова: фитнес-клуб, клиенты, реклама.

Alla Aloshyna. Fitness Club Activities for Attracting Clients by Means of Modern Advertising. Topicality of the Research Topic. Involvement of the population in motor activity requires certain organizational actions, in particular, the use of modern advertising. It will be effective if you adhere to all the principles and motivate the fitness staff. **The Objective of the Study** is to characterize the modern types of advertising used by fitness clubs in their activities. There were used the following research methods in order to achieve this goal: studying of scientific, methodological and special literature, Internet resources information; analysis and synthesis; analogy; system analysis. **Research Results.** Experts recommend to use both classic and modern tools in order to attract and retain clients of fitness clubs. Advertising is one of them and it has to solve certain tasks at every stage. Advertising will be effective in applying outdoor and indoor advertising that is in line with the principles. The club's personnel policy should motivate the fitness staff to distribute and sell their fitness services using modern advertising. Advertising must solve its tasks. A targeted sampling of the active and solvent part of the population will promote advertising effectiveness. The criteria for the effectiveness of advertising are presented in the article. **Conclusions.** Advertising is one of the means of engaging the public in motor activity, but modern types of advertising of fitness services are underused by fitness clubs. **Prospects for Further Research:** analysis of available types of advertising in fitness clubs in Lutsk.

Key words: fitness club, client, advertising.

УДК: 796.011.1-056.2

**Анатолій Вольчинський, Ярослав Смаль,
Олександр Малімон, Андрій Ковальчук**

Соціальні функції адаптивної фізичної культури дітей з інвалідністю

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та її значення. Життя людини неможливо уявити без змін у соціальній сфері, головним орієнтиром якої є стан духовного, психічного й фізичного здоров'я. У Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту підкреслюється, що здоровий спосіб життя є чинником, що визначає довге активне життя, соціальне, біологічне та психічне благополуччя громадян [1].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Останнім часом у більшості країн світу й, зокрема, в Україні зростає чисельність населення та, на превеликий жаль, серед дітей з обмеженим станом здоров'я, дітей з інвалідністю [2, 6]. Це пов'язано з різними причинами, насамперед із погіршенням екології, високим темпом і ритмом життя, недостатньою руховою активністю тощо. Тому виникає потреба в розвитку адаптивної фізичної культури, тобто фізичної культури, адаптованої до особливостей людей, котрі мають порушення в розвитку й обмежені фізичні можливості. Для таких людей адаптивна фізична культура є могутнім чинником соціалізації в суспільстві [5]. Систематичні заняття адаптивною фізичною культурою не лише підвищують адаптацію інвалідів до умов життя, а й розширюють їхні функціональні можливості, допомагають оздоровленню організму, сприяють виробленню координації в діяльності опорно-рухового апарату, кардіореспіраторної системи, систем травлення й системи виділення, сприятливо діють на психіку, мобілізують волю на боротьбу з хворобою, повертають людям відчуття соціальної повноцінності. Тому дуже часто адаптивну фізичну культуру трактують як частину лікувальної фізичної культури або зводять її лише до адаптивного фізичного виховання в спеціальних (корекційних), освітніх установах для дітей із відхиленнями в розвитку [1].

Мета дослідження – розкрити суть адаптивної фізичної культури та її основні функції в системі навчання й виховання дітей, які мають порушення життєво важливих функцій організму та обмеження фізичних можливостей.

Методи дослідження – аналіз і синтез наукових літературних джерел, педагогічне спостереження, узагальнення та систематизація отриманих результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу. Адаптивна фізична культура (АФК) як частина загальної культури спрямована на задоволення потреб осіб з обмеженими можливостями в руховій активності, відновленні, зміцненні й підтримці здоров'я, особистісного розвитку, самореалізації фізичних і духовних сил із метою поліпшення якості життя, соціалізації та інтеграції в суспільство. АФК зазвичай використовується в поєднанні з іншими терапевтичними засобами на фоні регламентованого режиму й відповідно до терапевтичних завдань. Основні функції АФК – властивості впливати на людину та людські відносини, задовольняти й розвивати певні потреби особистості та суспільства. Функції, реалізуючись у процесі фізкультурної діяльності, розкривають зміст фізичної культури й відображають її структуру [4].

Усі види, що становлять структуру адаптивної фізичної культури, перебувають у нерозривному взаємозв'язку, взаємно переходять і доповнюють один одного. Єдність структурних елементів слугує підставою для того, щоб вважати адаптивну фізичну культуру цілісною функціональною системою. Ядром цієї системи є фізичні вправи, які виступають у якості системоутворювального фактора, основною структурною одиницею АФК, засобом і методом задоволення потреб людей у фізкультурній діяльності. Фізичні вправи, стимулюючи функціональну діяльність усіх основних систем організму, у результаті приводять до розвитку функціональної адаптації хворого. Але одночасно потрібно пам'ятати про єдність функціонального й морфологічного та не обмежувати терапевтичну роль АФК рамками функціональних впливів [1, 7].

Виходячи з філософської категорії взаємозв'язку структури й функції, кожному структурному елементу властива конкретна функція. Особливо яскраво в адаптивному фізичному вихованні дітей виражена *освітня* функція. Вона пронизує всі види адаптивної фізичної культури, формуючи знання й рухові вміння на оптимальному для кожної дитини рівні. Важливою стороною навчально-пізнавальної діяльності дітей є інтелектуалізація цього процесу. Найбільш істотними виступають теоретичні відомості: знання про елементарні рухи, їхню техніку та вплив на організм; про статуру, частини тіла; вимоги до постави, дихання, харчування, режиму дня, гігієни тіла й одягу, загартовування, значення рухів у житті людини й самостійних занять фізичними вправами [3].

Для дітей, які мають порушення у фізичному розвитку та фізичній підготовленості, вагомою є *розвивальна* функція, роль якої полягає в цілеспрямованій дії на розвиток фізичних якостей, що відбувається за рахунок перебудови й удосконалення регуляції фізіологічних функцій, мобілізації резервних ресурсів, адаптації всіх систем і функцій організму до пропонованих навантажень та прояву водночас вольових зусиль.

Загалом на виховання дитини з обмеженими можливостями, як і на виховання здорової особистості, значний вплив мають середовище, сім'я, педагоги, лікарі, психологи, друзі, однолітки, природа, мистецтво, освіта тощо. Тому вагома роль тут належить *виховній* функції, мета якої – усесторонній гармонійний розвиток дитини, розкриття її потенційних можливостей при звужених сенсорних, моторних, інтелектуальних функціях. Вихідна позиція виховання щодо цієї категорії дітей – навчити їх сприймати себе повноцінними особами, усвідомлювати свою поведінку, засвоювати знання й будувати життя в суспільстві [8].

Ціннісно-орієнтаційна функція АФК пов'язана із засвоєнням, удосконаленням, підтримкою, відновленням, самореалізацією фізичних і духовних сил дитини. У цій єдності реалізуються культурно-духовні потреби, формуються уміння й навички, здібності, комунікативні відносини, самовизначення в суспільстві. Залучення до цінностей АФК є запорукою здоров'я, життєздатності, формування здорового способу життя.

Актуальність *професійно-підготовчої* функції полягає в тому, що після закінчення навчального закладу перед дітьми з інвалідністю постає проблема зайнятості, конкурентоспроможності на ринку праці, задоволення потреби в діяльності, економічній незалежності. Тому формування професійної орієнтації дітей із дефектами розвитку починається з раннього віку за участі великої кількості фахівців. Частина її є самостійним розділом адаптивного фізичного виховання. Усю роботу від складання програми до її практичної реалізації здійснює фахівець фізичної культури. Його допомога полягає в максимальному поліпшенні загального фізичного стану, в оволодінні необхідними формами рухів, підготовці до умов праці, у розвитку фізичних і психічних якостей, необхідних у конкретній професійній діяльності.

Творча функція ґрунтується на розкритті багатогранних здібностей дітей з обмеженими можливостями у різних видах фізкультурної діяльності. Для інвалідів різних нозологічних груп вибираються такі форми креативних тілесно-орієнтованих практик фізкультурно-оздоровчої роботи, у яких вони можуть розвинути й демонструвати свої максимальні здібності та фантазію, характер й особистісні якості. Найбільший розвиток ця функція отримує в креативних (художньо-музичних) тілесно-орієнтованих практиках.

Рекреативно-оздоровча функція реалізується як задоволення потреби в активному відпочинку, змістовній розвазі, як засіб відновлення фізичних і духовних сил. Найбільш типовими формами фізичної рекреації є заняття в побуті й сім'ї, навчальній і трудовій діяльності, у сфері дозвілля та відпочинку. У сім'ї, що має дитину-інваліда, закладається початковий процес гуманізації, зміцнення сімейних відносин. Тому так важливі сімейні та побутові форми рекреації. Передусім, до них належать ранкова гігієнічна гімнастика в поєднанні із загартуванням і «домашнім» плаванням, рухливі, корегувальні й розвивальні ігри в умовах «домашнього стадіону», індивідуальні програми саморозвитку, самореабілітації за відео- та аудіотрансляціями.

Гедоністична функція (від гр. *hedone* – насолода, задоволення – напрям, що виник в античності, і стверджує насолоду вищим мотивом та метою людської поведінки) виражається у видах рухової діяльності, які приносять радість, відчуття щастя. Можна представити дитину з ДЦП, що ледве пересувається по землі, і її відчуття верхи на коні, вільно плаваючою в басейні або танцюючою у візку. Діти з різними порушеннями гостріше переживають щонайменші успіхи у своїх рухових здібностях. Вони щиро виражають свої почуття, радіють можливості ходити, грати, змагатися, спілкуватися, перемагати. Завдання фахівця АФК полягає в тому, щоб створити атмосферу психологічного комфорту, довіри, доброзичливості, свободи, розкутості, дати можливість радіти, отримувати задоволення від фізичних вправ.

Гуманістична функція в афективній фізичній культурі припускає визнання, розуміння, допомогу дитині з порушеннями в розвитку не лише з боку зацікавлених фахівців, а й усього суспільства, де ще існують такі образливі кліше, як «виродок», «дебіт», «ідіот» тощо, що принижують гідність дитини. Неадекватні установки в ставленні до інвалідів склалися історично й зберігаються до цих пір у більшості населення. Дійсний гуманізм виявляється не в словах, а в адресній, корисній діяльності та таких етичних критеріях людей, як людинолюбство, співчуття, милосердя, благородство, терпіння, самовідданість. Особливо важливо, щоб ці чесноти супроводжували людину не лише в дитинстві, а й протягом усього її життя.

Роль *соціалізуючої* функції полягає у включенні дитини в життя суспільства, засвоєння досвіду соціального життя, зразків поведінки, соціальних норм, входження в соціальне середовище й соціальні групи. АФК для цієї категорії дітей є основою підготовки до самостійного життя та необхідною умовою життєзабезпечення, духовного й фізичного розвитку. Процес соціалізації триває все життя. Людина вчиться бути членом сім'ї, групи, класу, виробничого колективу, команди, суспільства. Заняття АФК у різних соціально-демографічних групах, на кожному віковому етапі виконують завдання соціальної адаптації особистості. Особливо яскраво соціалізація проявляється в адаптивному спорті. Спостерігаючи за поведінкою спортсменів-інвалідів, суспільство міняє ставлення до них, сприймаючи їх не як людей неповносправних, а як рівних, гідних поваги і здатних на великі звершення.

Якщо соціалізуюча функція містить у собі засвоєння й відтворення знань, умінь, норм і цінностей, то *інтеграційна* функція використовується для включення різних категорій інвалідів у соціальні системи, призначені для здорових людей, активну участь в основних напрямках життєдіяльності, самореалізацію та розкриття особистих здібностей. Соціалізована людина, підготовлена до життя, може виявитися не інтегрованою, незатребуваною суспільством. Тому соціалізація й інтеграція перебувають у тісному взаємозв'язку: чим вищий рівень соціалізації, тим більше шансів у людини включитися в діяльність.

Головною у фізичній реабілітації є *лікувально-відновна* функція. Лікувальне застосування фізичних вправ ґрунтується на педагогічних, психологічних і фізіологічних закономірностях формування рухів й управління ними. Кінцева мета – відновлення людини як особистості та прискорення відновних процесів після травм, захворювань, запобігання або зменшення інвалідизації.

Видовищна й естетична функції характеризуються як особливий вид реалізації потреби в специфічній діяльності, пов'язаній з естетичним задоволенням, співпереживанням. Для дітей із порушенням у розвитку, обмежених у спілкуванні, русі, грі, видовищна функція має особливе значення. Із раннього віку людина повинна бачити, розуміти, відчувати красу, прагнути до неї. В

адаптивній фізичній культурі ця потреба реалізується в процесі занять фізичними вправами. Усі хочуть мати красиву фігуру, поставу, сильне тіло, для багатьох це є основним мотивом занять. Не випадково люди з розумовою відсталістю займаються фігурним катанням, спортивною й художньою гімнастикою; діти з ДЦП – бальними танцями у візках, аеробікою; незрячі – ритмічною гімнастикою, демонструючи пластику, відчуття ритму, виразність рухів. Поєднання руху та музики дає відчуття радості, упевненості, повноцінності життя. Спортивні змагання передбачають певні ритуали, девізи, барвисто оформлені приміщення, костюми, музику, створюючи атмосферу свята. Спортивні заходи супроводжуються показовими виступами із запрошенням представників громадськості, спонсорів, адміністрацій, батьків, друзів, однолітків. Для дітей-інвалідів такі свята запам'ятовуються надовго, вони отримують не лише естетичне й емоційне задоволення, а й реакцію глядачів, що проявляють не жалість, а захоплення їхніми здібностями та волею.

Дискусія. Відповідно до визначення Всесвітньої Організації Охорони здоров'я (ВОЗ) кінцевою метою реабілітації інвалідів є їх соціальна інтеграція. Практика показує необхідність створення такої системи навчання, за якої вдалося б органічно пов'язати спеціальне навчання з навчанням людей із нормальним розвитком.

Ураховуючи всі достоїнства спеціальних навчальних закладів, зазначимо той їх недолік, що вихованці замкнені у вузьке коло колективу, у якому все пристосовано до дефекту, фіксує увагу на недоліку й не вводять дитину в справжнє життя. Ще більшу ізоляцію від суспільства випробовують діти, що виховуються в спеціальних дитячих будинках і діти надомного навчання. Виділяються два типи інтеграції: інтернальна й екстернальна. Інтернальна – це об'єднання всередині системи спеціальної освіти, екстернальна являє собою взаємодію спеціального та масового навчання. Сумісне навчання приносить користь не лише дітям із проблемами в розвитку, а й здоровим. У перших формується позитивне ставлення до однолітків, адекватна соціальна поведінка, повніша реалізація навчання. У здорових дітей інтеграція формує співчуття, терпимість, взаємодопомогу до дітей зі спеціальними потребами, права яких ущемлені, що сприяє розумінню й повазі прав будь-якої людини.

Проблеми інтегрованого навчання меншою мірою стосуються адаптивної фізичної культури, де сумісні уроки та позаурочні заняття сліпих і слабозрячих, глухих і слабочуючих (інтернальна інтеграція), рекреативні заняття осіб різних нозологічних груп за участі членів сімей, сімейний відпочинок в оздоровчих таборах, проведення свят, фестивалів, змагань є природними формами рухової активності й відкривають великі можливості для реалізації інтеграційної функції.

Для дітей з інвалідністю особливе значення має спілкування, у якому відбивається потреба дитини в емоційному контакті, у прояві своїх почуттів і відповідному розумінні, отриманні інформації, відчутті включеності в будь-яку діяльність. Діти-інваліди за причини меншої мобільності мають обмежені можливості спілкування. Складність спілкування і в тому, що багато хто з них мають відхилення в розвитку мови. Тому в процесі занять фізичними вправами використовуються вербальні й невербальні способи спілкування. Якщо мовна функція збережена, то вербальне спілкування не має перешкод. У разі порушення мови за причини втрати слуху до методів словесного спілкування педагога пред'являються особливі вимоги, зокрема під час пояснення мова повинна бути чіткою, розбірливою та зрозумілою з одночасною демонстрацією руху. Іноді мову потрібно доповнювати мімікою й жестами.

Невербальне спілкування характерне для спільної рухової діяльності на уроках фізичної культури, у рекреативних заняттях, спортивних тренуваннях, коли взаєморозуміння досягається без слів. Це не означає, що спілкування не відбувається. Характер рухової діяльності формує певну структуру взаємин, зокрема узгоджені за точністю й координацією рухи, переміщення в просторі, підтримка, допомога, тактичні дії є невербальним руховим спілкуванням. Воно формує відносини довіри, повагу, симпатію до партнерів, сприяє засвоєнню звички та норм поведінки.

Висновки. Адаптивна фізична культура інтегрує в собі фізичну культуру, медицину, корекційну педагогіку та відомості медико-біологічних, соціально-психологічних, навчальних наукових дисциплін. Аналіз наукової літератури дав змогу узагальнити й сформулювати базові поняття адаптивної фізичної культури як навчальної дисципліни, її основні функції у житті дітей із певним порушенням розвитку. Головною метою адаптивної фізичної культури є соціалізація осіб з обмеженими фізичними можливостями, а не лише їх лікування за допомогою фізичних вправ та фізіотерапевтичних процедур.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо в розробці й упровадженні для дітей з інвалідністю спеціальних занять із фізичної культури, що за обсягом та інтенсивністю відповідатимуть медико-біологічній діагностиці захворювання.

Джерела та література

1. Белікова Н. О., Сущенко Л. П. Основи фізичної реабілітації в схемах і таблицях: [навч.-метод. посіб.]. Київ: ТОВ «Кобзарі», 2009. 76 с.
2. Вільчковський Е. С., Вольчинський А. Я., Пасічник В. Р., Смаль Я. А. Основи здоров'я і фізична культура дітей молодшого шкільного віку: метод. рек. Луцьк, 2018. 64 с.
3. Доцюк Л. Г., Гауряк Е. Д. Використання адаптивної фізичної культури для корекції фізичного розвитку школярів з порушенням слуху. *Молодий вчений*. № 3.1 (43.1). 2017. С. 132–135.
4. Евсеев С. П., Шапкова Л. В. Адаптивная физическая культура: учеб. пособие. Москва: [б. и.], 2000. 240 с.
5. Пірог Л. А. Сучасний стан інтеграції людей з обмеженими можливостями в суспільство. *Вісник Дніпропетровського університету: Соціологія*. № 9/2. Вип. 22. 2012. С. 132–140.
6. Цьось А. В., А. Хомич, А. Сорока та ін. Соціально-педагогічні та медико-біологічні основи фізичної активності різних груп населення: кол. монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 312 с.
7. Чудная Р. В. Адаптивное физическое воспитание. Київ: Наук. думка, 2000. 358 с.
8. Яшна О. П. Питання соціалізації дітей засобами адаптивної фізичної культури в умовах центрів соціальної реабілітації. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. № 1. 2009. С. 148–151.

Referens

1. Bielikova, N. O., Suschenko, L. P. (2009). *Osnovy fizychnoi reabilitatsii v skhemakh i tablytsiakh: navchal'no-metodychnyj posibnyk* [Fundamentals of physical rehabilitation in diagrams and tables]. Kyiv: TOV «Kobzari», 76 p.
2. Vil'chkovs'kyj, E. S., Vol'chyns'kyj, A. Ya., Pasichnyk, V. R., Smal', Ya. A. (2018). *Osnovy zdorov'ia i fizychna kul'tura ditej molodshoho shkil'noho viku: metod. rek.* [Fundamentals of health and physical culture of elementary-school children]. Luts'k, 64 p.
3. Dotsiuk, L. H., Hauriak, E. D. (2017). *Vykorystannia adaptyvnoi fizychnoi kul'tury dlia korektsii fizychnoho rozvytku shkoliariv z porushenniam slukhu* [The use of adaptive physical culture to correct the physical development of students with hearing impairment]. *Molodyj vchenyj*. № 3.1 (43.1), 132–135.
4. Evseev, S. P., Shapkova, L. V. (2000). *Adaptyvnaia fizycheskaia kul'tura: ucheb. posobie* [Adaptive physical culture]. Moskva, 240 p.
5. Piroh, L. A. (2012). *Suchasnyj stan intehratsii liudej z obmezhenymy mozhlyvostiamy v suspil'stvo* [The current state of the integration of people with disabilities into society]. *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu: Sotsiologhiia*, 9/2, 22, 132–140.
6. Ts'os', A., Khomych, A., Soroka, A. ta in. (2018). *Sotsial'no-pedahohichni ta medyko-biolohichni osnovy fizychnoi aktyvnosti riznykh hrup naselennia: kol. monohrafiia* [Socio-pedagogical and medical-biological bases of different social groups' physical activity]. Luts'k: Vezha-Druk, 312 p.
7. Chudnaia, R. V. (2000). *Adaptyvnoe fizycheskoe vospytanye* [Adaptive physical education]. Kyiv: Nauk. dumka, 358 p.
8. Yashna, O. P. (2009). *Pytannia sotsializatsii ditej zasobamy adaptyvnoi fizychnoi kul'tury v umovakh tsentriv sotsial'noi reabilitatsii* [The issue of socialization of children by means of adaptive physical culture in the conditions of social rehabilitation centers]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychno-ho vykhovannia i sportu*, 1, 148–151.

Анотації

У статті висвітлено проблеми дітей з особливостями фізичного та психічного розвитку, що зумовлює необхідність використання різних форм і методів навчання та виховання, які б відповідали потребам розвитку цих дітей, сприяли розкриттю їхніх талантів, розумових і фізичних здібностей. **Мета дослідження** – розкрити суть адаптивної фізичної культури та її основні функції в системі навчання й виховання дітей, які мають порушення життєво важливих функцій організму та обмеження фізичних можливостей. **Методи дослідження** – аналіз і синтез наукових літературних джерел, педагогічне спостереження, узагальнення та систематизація отриманих результатів дослідження. Розкрито функції адаптивної фізичної культури, їх вагомість у навчально-виховному процесі дітей із вадами розвитку. Відзначено роль різних форм рухової активності, зокрема фізичних вправ, спортивних свят, фестивалів, змагань, які відкривають великі можливості для поліпшення фізичного й психологічного стану дітей із вадами розвитку. Акцентовано увагу на тому, який значний вплив на поліпшення стану цих дітей мають середовище, сім'я, педагоги, лікарі, психологи, друзі, однокласники, природа, мистецтво, освіта тощо. Усі висвітлені функції адаптивної фізичної культури використовуються для включення різних категорій дітей з обмеженими можливостями в соціальні системи, призначені для здорових людей, самореалізацію й розкриття їхніх особистих здібностей.

Ключові слова: адаптивна фізична культура, соціальні функції, діти, інвалідність.

Анатолій Вольчинський, Ярослав Смаль, Александр Малимон, Андрей Ковальчук. Социальные функции адаптивной физической культуры детей с инвалидностью. В статье отражаются проблемы детей с

особенностями физического и психического развития, которое предопределяет необходимость использования разных форм и методов учебы и воспитания, которые бы отвечали потребностям развития этих детей, способствовали раскрытию их талантов, умственных и физических способностей. **Цель исследования** – раскрыть суть адаптивной физической культуры и ее основные функции в системе обучения и воспитания детей, которые имеют нарушение жизненно важных функций организма и ограничения физических возможностей. **Методы исследования** – анализ и синтез научных литературных источников, педагогическое наблюдение, обобщение и систематизация полученных результатов исследования. Раскрываются функции адаптивной физической культуры, их весомость в учебно-воспитательном процессе детей с ограниченными возможностями. Отмечается роль разных форм двигательной активности, в частности физических упражнений, спортивных праздников, фестивалей, соревнований, которые открывают большие возможности для улучшения физического и психологического состояния детей с нарушениями в развитии. Акцентируется внимание на том, какое значительное влияние на улучшение состояния этих детей имеют среда, семья, педагоги, врачи, психологи, друзья, одноклассники, природа, искусство, образование и тому подобное. Все освещенные функции адаптивной физической культуры используются для включения разных категорий детей с ограниченными возможностями в социальные системы, предназначенные для здоровых людей, самореализацию и раскрытие их личностных способностей. **Ключевые слова:** адаптивная физическая культура, социальные функции, дети, инвалидность.

Anatoly Volchynskiy, Yaroslav Smal, Alexander Malimon, Andriy Kovalchuk. Social Functions of Adaptive Physical Culture for Children with Disabilities. The article deals with the problems of children with special physical and mental needs, which necessitates the use of different teaching forms and methods of education and upbringing to meet the needs of such children's development, contribute to unveiling their talents, intellectual and physical abilities. **The Goal of the research** is to reveal the essence of adaptive physical culture, its main functions in the system of education and upbringing of children with impairment of vital functions of the body and limitation of physical abilities. **Research Methods** are analysis and synthesis of scientific information sources, pedagogical observation, generalization and systematization of the obtained research results. The functions of adaptive physical culture, their importance in the educational process of children with disabilities have been revealed. The role of various forms of physical activity, in particular, physical exercises, sports holidays, festivals, competitions, which open great opportunities for improvement of physical and psychological condition of children with disabilities, has been analyzed. Attention is drawn to the significant impact of the environment, families, educators, doctors, psychologists, friends, peers, nature, art, education, etc. have on the amelioration of such children. All enlightened functions of adaptive physical culture are used to integrate different categories of children with disabilities into social systems designed for able-bodied people, to realize the potential and to unveil of their personal abilities.

Key words: adaptive physical culture, social functions, children, disability.

УДК 796.071.1:475

**Віталій Кашуба¹, Сергій Холодов²,
Олександр Баканичев³**

Використання технічних засобів та методичних прийомів «штучного керівного середовища» в процесі занять фізичними вправами

¹Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ);

²Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (м. Одеса);

³Федерація каякінгу, каное та аутрігера України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми. Організм людини – складна біомеханічна система, у якій в органічній єдності взаємодіють різні фізичні, хімічні, біологічні підсистеми. Результатом такої взаємодії є складні рухові прояви різних його функцій. Рухова функція – одна з найважливіших функцій організму людини [9, 10, 12, 13].

Стан рухової функції відображає здатність конкретної біологічної системи вловлювати, накопичувати й перетворювати різні види енергії, речовини та інформації. Така спроможність може бути